

Časopis „NAPREJ“ izhaja dvakrat mesečno in sicer 4. in 18.

Uredništvo, administracija in ekspedicija: Idrija št. 75.

Vse denarne pošiljatve na naslov:

Upravništvo „Naprej“.

Vse dopise in spise na uredništvo.

NAPREJ!

Lastnik lista:

„Idrijska okrajna organizacija.“

Naročnina za celo leto: v Idriji (brez donašanja na dom): K 1-92, (z donašanjem na dom): K 2-40, po pošti K 2-50; v Nemčijo 3 krone.

Posamezne številke 8 vin.

Skupna eksekutiva soc. dem. stranke

proglasi

v prihodnjih dneh

tridnevni generalni štrajk na Dunaju

ali **le** na Dunaju.

Ta tridnevni generalni štrajk naj bode **zadnji opomin** onim, ki zavlačujejo rešitev volilne reforme, da se je delavstvo naveličalo čakanja. Ako ta opomin ne bode nič izdal, potem se proglasi generalni štrajk po celi Avstriji.

Idrijski delavci! Bodite pripravljeni na trenotek, ko se vas pokliče na odločilni boj.

Občinarji!

Bliža se čas, ko zopet stopite na volišče ter se odločite: kakšne gospodarje se postavi za nadaljna tri leta našemu mestu?

Volilni red za občine je pač tak, da masa občinarjev najmanj, oziroma nič ne odloča. Prvi razred je razred uradništva, drugi malega številca zastopnikov trgovine in obrti, tretji pa vseh onih vas, ki plačate kak davek. Izmed 2000 moških v našem mestu, ki so stari nad 20 let, imamo komaj 620 volilcev. Med temi 620 volilci je pa še prav veliko takih, ki niso v našem mestu doma, ki niso interesirani drugače na naši občini, kot da v tržnih dnevih izkupijo lepe denarce za svoje pridelke in izdelke. Med temi 620 volilci je dalje tudi veliko takih, ki ne jedo in ne pijejo . . . Razdeljeni so pa ti volilci še prav imenitno!

80 jih pride v prvi razred. Častni člani so to, uradniki pri rudniku, pri gozdni upravi, pri sodniji, pri davkarji, profesorji na realki, učitelji in učiteljice na ljudski šoli, duhovniki. Prav malo je med vsemi volilci prvega razreda takih, ki bi imeli sploh kak interes na gospodarskem stanju našega mesta — niti c. kr. uradniske direkcije kot največjega davkoplačevalca ne izvamemo, dasi bi ta morala radi sebe same najbolj paziti na gospodarski stan naše občine. Uradnik ne plača doklad, on je danes tukaj, jutri drugje — in popolnoma neopravičeno se ga uvršča v prvi razred kot odločujočega činitelja za občino. 80 volilcev je v prvem razredu, skoro vsi taki, kateri ne občutijo na noben način posledic gospodarskega stanja občine. Skoro noben izmed teh 80 volilcev (izvzemši c. kr. direkcijo rudnika) ne plačuje občinskih doklad. Ako pa provzroče visoke občinske klade draginjo v občini, stanovanjsko draginjo ali pa draginjo na trgu, v prodajalnah i. t. d. — ni skoro noben volilec prvega razreda s tem udarjen, kajti uradniki, profesorji i. t. d. dobe vsled tega draginjske doklade . . .

32 volilcev in volilk pride v drugi razred. Ta razdelitev je izvršena radi »pravične odmere davka za volilce«, kajti teh 32 volilcev plača prav toliko davka, kot ostalih 500

volilcev in volilk tretjega razreda. Kdo voli v drugem razredu? Zastopniki in zastopnice trgovine in obrti — trgovci, trgovke, večji obrtniki, gostilničarji, ki so sicer interesirani na gospodarskem stanju občine prav direktno, ali ki so tudi v posesti sredstev, da preneso vse hude in slabe posledice slabega gospodarskega stanja občine naprej na druge, na konsumente. Dejstveno torej tudi volilci in volilke drugega razreda niso posebno vneti za pravilno občinsko gospodarstvo, kajti znajo se obraniti in obvarovati vseh posledic slabega stanja občine. In krivično je, da tvorijo posebni razred ter da imajo privilegij za posebno zastopstvo! V našem mestu torej tudi ni pravilno, da teh 32 volilcev in volilk voli 8 odbornikov v občino, da imajo torej tisto pravico kot cela masa volilcev in volilk v tretjem razredu.

500 volilcev in volilk pa združuje tretji razred. Ti volilci in volilke predstavljajo »davkoplačevalce«. V tem razredu so združeni oni, ki plačajo od 150 kron do 3 vin. direktnega davka. Ta razred predstavlja najbolj ironično smešno zastopstvo interesov v občini, kajti v tem razredu bije najbolj v oči »davkoplačevalec«, tista fraza, ki se jo jemlje vedno v poštev, kadar se brani protiljudske volilne rede proti volilnemu redu v zmislu splošne in enake volilne pravice. V tem razredu imamo vsakega, kdor plača direktni davek ter ni uvrščen v I., oziroma II. volilni razred.

Velika večina ljudstva je pa brez vsakega zastopstva v občini, dasiravno ta večina najbolj občuti posledice občinskega gospodarstva.

V naši občini je razmerje nastopno:

80 : 32 : 510 : vsi drugi.

Občinarji, tako razmerje je krivično. Ob priliki volilnega gibanja moramo to konstatirati ter jasno izreči urbi et orbi: edino pravilno in pravično zastopstvo v občini bi bilo le na podlagi splošne in enake volilne pravice!

Ali sedaj moramo in moremo računati le z danimi razmerami.

Interesirani smo na občinskem gospodarstvu! Prvi razred je uradniški, drugi tr-

govsko-obrtniški, tretji razred šele ostalih! Nam se gre za sedaj za tretji razred, ki naj tvori v občinskem zastobu jedro, kakor tudi opozicijo proti vsem nezdravim razmeram.

Koga bomo volili?

Brez dvombe može, ki so nam porok, da bodo z ozirom na vse svoje dosedanje delovanje v resnici energično zastopali interese naše občine in nas občinarjev.

Zato, občinarji, pa vsi na shod, ki bo ob 9. uri 17. junija pri Črnem orlu z edino točko dnevnega reda:

Volitve v občinski odbor.

Konj in delavec.

K delavcu, ki je za trenotek od težkega dela odpočival pod drevesom, je prišel konj, da mu potoži svoj bedni stan. Postavil se je predenj in dejal:

Kako si srečen, da si človek, jaz, uboga žival, sem v resnici nesrečna; človeku sem v korist ves čas svojega življenja, ko pa ne morem nič več delati, pošlje me pa k mesarju ali pa me vzame konjač . . .

Delavec pa mu je odgovoril:

Draga žival, v tem oziru se mi godi skoro prav tako kot Tebi, skoro, bi rekel, godi se mi slabše. Tvoj gospod še pazi nate, da mu preveč ne shujšaš in oslabiš, mene pa gonijo brez obzira na moje zdravje in moje stanje. Ko ne morem svojemu gospodarju več delati dobička, odpusti me od dela in meni je na voljo dano, poginiti nekje tam za plotom ali pa v bolnišnici.

Hm, dejal je delavcu konj, ti si človek, in ako dobiš malo plače za svoje delo, lahko zapustiš gospodarja, ki te slabo plača in greš iskat boljšega; če bi pa jaz, ubogi konj, hotel gospodarja zapustiti, dobim jih z bičem, da me boli celo telo.

Delavec: Sicer poveš, dragi konj, precej resnice, ali vedi: ako zapustim svojega gospodarja radi slabo plačanega dela, sem brez sredstev za življenje . . . Ali, če bi tudi šel kam drugam, mi to veliko ne pomaga, kajti

gospodje so dobro dogovorjeni, in nihče ne plača boljše.

Vendar, ti si le človek — odgovarja konj — imaš pamet, razum in znaš dobro govoriti. Upri se, dogovori se s kameradi, zahtevaj boljšo plačo in poštenejše ravnanje, ali — pomisli, če začnem jaz, konj, brcati, me natepo, in če bi hotel grizti, zavežejo mi gobec.

Tako, tako — nasmeje se trpko delavec — ti misliš, da se meni bolje godi? Kadar se jaz pokoncu postavim ter zahtevam svoje pravice ali pa, kadar vstopim v stavko, kaj pa je potem? Žandarji pridejo ali pa celo vojaki, aretirajo nas, pomečejo ven iz stanovanj in, če kdo kaj reče, odpeljejo ga v ječo ter strogo kaznujejo.

Resnico govoriš — rekel je nato konj — v tile stvari imava enako usodo; vendar, poglej, kadar si bolan, dobiš zdravila in zdravnika, k meni, ubogi živali pa pokličejo komaj kovača . . .

Delavec pa se je zopet trpko nasmehnil ter izpregovoril z veliko bolestjo v srcu:

Tudi v tem pogledu nisi na slabšem kot jaz — poglej: kadar oboliš, se tvoj gospodar briga kakor najbolj more, da te ne izgubi in da moreš kmalu delati. Skrbno te neguje, da ti najboljše krmo in prav zelo skrbi, da ne pogineš. Kadar pa jaz zbolim, mu je pa to čisto vseeno — odpusti me od dela, prav nič mu ni mar, če z vso družino lakote poginem. Ako kje dobim kako bolniško podporo, je to le na kratko dobo, in podpora je tako majhna, da ne morem živeti ob tisti podpori. Ali, draga moja žival, mene tare še drugo zlo, katerega ti sploh ne poznaš. Če gospodar nima zame dela, odpusti me enostavno iz dela, brez ozira, ali imam potem jesti ali ne. V pomanjkanju moram živeti, v bedi moram preživeti svoje dni, dokler se me zopet kdo ne usmili ter mi da klavni zaslužek. Zate, draga žival, je drugače, ako zate nima dela, ne požene te na mraz, da bi se živel kakor hočeš in moreš. Ako nima zate dela, vseeno te krmi in oskrbuje in ti počivaš v toplem hlevu, dokler se zopet ne najde delo. Moram te zavidati, draga žival, kajti prav gotovo si ti na boljšem kot jaz.

Dà, dà — zaklical je konj — jasno vidim, da je ubogi delavec na slabšem kot tovarna žival. Z.

Volilna reforma in nova vlada.

Na dan 10. t. m. je sklicala soc. dem. okrajna organizacija javen ljudski shod v pivarno k Črnemu orlu s tem dnevnem redom. Po izvolitvi predsedstva (sodr. Ivan Straus predsednik, sodr. A. Krašna zapisnikar) poročal je sodr. A. Kristan, ki je najprej pojasnil na kratko okoliščine, ki so prisilile Gautschevo vlado, da je predložila parlamentu načrt volilne reforme v smislu splošne in enake volilne pravice. Na kratko je obrisal tek Gautscheve vlade, nasprotstva volilni reformi od strani Poljakov ter Vsenemcev in obrazložil padec Gautscheve vlade in nastop vlade pod načelstvom »rdečega princa« Hohenloha. Govornik je obširnejše razložil Hohenlohov načrt splošne in enake volilne pravice, ki je bil na konec res že karikatura enake volilne pravice. Povedal je vzroke Hohenlohevega padca ter stavil vprašanje, ali naj delavstvo

še dalje mirno čaka na rešitev volilne reforme. Iz delavskih vrst — je dejal govornik — začuli so se klici: generalni štrajk. Dà, generalni štrajk je res večkrat dobro in zelo uspešno sredstvo v dosegu cilja, ali — zakrivati si ne smemo dejstva, da generalni štrajk tudi zahteva žrtev! In sicer ogromnih žrtev. Delavstvo tudi zelo nerado porabi to najskečajnejše sredstvo v političnem boju, ali, ako merodajni činitelji nočejo in nočejo dati ljudstvu pravice, potem seveda ne preostaja nič drugega kot — generalni štrajk.

Govornik je pozivljaj, naj zborovalci premišlujejo o stanju volilne reforme, o enaki volilni pravici, o vrednosti enake volilne pravice za delavsko ljudstvo; — brez dvombe se bode tudi Idrija postavila v odločilnem trenutku na stran bojujočih se proletarcev, kajti idrijski delavec je bil vedno solidaren z ostalim proletariatom.

Predsednik sodrug I. Straus je nato s slava-klici na enako volilno pravico zaključil lepo zborovanje, žal le, da ni bilo tako obiskano, kakor bi brez dvombe bilo, ako bi delavci ne zamenjali volilni shod na 17. t. m. s shodom o volilni reformi.

Iz idrijskega okraja.

Agitacija za občinske volitve je v polnem teku. Zlasti se vrši boj na pooblastila od strani klerikalcev. Uboge so res udove — Oswald, cerkovnik in vsi zmožnejši klerikalci letajo od hiše do hiše — v Idriji je zelo veliko žensk-volilk — ter groze, prosijo, moledujejo, prete, samo da izvabijo pooblastilo. Malo nelepa je že ta gonja, in pozna se ji, da jo vodijo ljudje, katerim se gre le zato, da dobe v občini večino, in ne zato, da pride občina v pravi tir ter zadobi v tretjem razredu opozicijo, ki bode pazila na gospodarstvo večine ter sama odločilno vmes posegla.

V naši občini potrebujemo opozicije, ne take kot je bila »opozicija« klerikalcev zadnja tri leta, ampak take, ki bo zmožna sodelovati pri upravi občine ter skrbeti, da pojde občinsko gospodarstvo v redu.

V tretjem razredu v naši idrijski občini je okrog 150 volilk, potem precej takih volilcev à la Ženoveva ustanova, Lichtenturnov benificij, mežnarija sv.

Antona, zdravstveni zastop, gorska župnija i. t. d., v drugem razredu je tudi precej (ženskih) volilk — zanimljiv bo pač letos izid občinskih volitev.

»Slovenec« piše: »Koga bomo volili v idrijski občinski odbor? Odgovor je lahak. poštene, razsodne in nepreplašene može, ki se bodo znali po robu postavljati vsakemu paševanju.« Podpišemo ali takoj dostavljamo: da klerikalci takih mož nimajo, ker pošteni, razsodni in nepreplašeni mož, ki se vsakemu paševanju po robu postavlja, sploh ne more biti klerikalec! Klerikalec je veren sluga rimskega duhovništva, ki mu pašuje ter ga vodi.

Klerikalci niso nikjer v hasek občini, kajti njihov opozicijski namen je le sredstvo v dosegu njih namena: občino izsesovati v klerikalne namene. Glej Dunaj in povsod drugje. Klerikalce iz občine ven!

Na Črnem vrhu nad Idrijo začenja prav lepo gospodarstvo. Poleg stroškov za potrebni vodovod ter

stroškov za res potrebno šolo v Zadlogu — napraviti hočejo še ogromne stroške za novo župnišče, ki naj velja občino celih 36.000 kron. Dosedaj, dokler niso dobili klerikalci občine v roko, je bilo staro župnišče še dobro, zdaj pa je naenkrat za nič. In pokojna Plešnarca je zapustila lepo hišo črnovrški župniji. In ta hiša, kjer je poprej stanovala cela družina, žandarmerija — brez dvombe 10—15 «navadnih ljudi» — kar naenkrat za dva duhovnika in njih kuharico ne zadostuje! — Napisali smo to, da naši idrijski volilci vidijo blagor, ki pride občini, če jo klerikalci dobe v roke. Novo hišo podreti ter za dva duhovna in eno kuharico sezidati palačo za 36.000 kron v Črnem vrhu — no, to bo tudi za najbolj zabitega klerika!ca prehud poper!

Bratovske skladnice izvanredni občni zbor bode 17. junija ob 2. uri popoldne z dnevnim redom kakor zadnjič. Prebrala se bode tudi prezanimljiva odločitev glede sklepanja občinskih zborov. Delegete se prosi, da se občenega zbora zanesljivo udeležijo.

Občno konsumno društvo opozarja vse svoje člane na zaloge vsakovrstnega blaga. Dolžnost vsakega člana je, nakupovati vse svoje potrebščine le v svoji prodajalni. Na izbero je lepo blago za moške obleke: lepo blago za ženske, klobuki vseh vrst, rute za ženske, čevlji za vsakogar, dežniki i. t. d. V spekerijskem oddelku se dobi, kar se hoče. Tudi vsake vrste žežeznina se dobi. V poletnem času opozarjamo na pristna vina, vipavska in istrijanska. Na debelo so cene zelo nizke; vino pristno od kmetov. Dalje opozarjamo člane, da svoje prihranke vlagajo v svojo zadrugo. «Občno konsumno društvo» obrestuje vse hranilne vloge po 4½%, večje pa po dogovoru. Kdor nima še celega deleža, naj ga skuša po mogočnosti popolniti. Sleherni

član naj misli tudi na obligacijski fond. — Čeki naj se menjavajo vsak mesec ob četrtnih. Kdor še letos dosedaj čekov ni menjal, naj jih zmenja sedaj ob pol leta. Vsi člani pa naj bodo zvesti člani ter kupujejo vse potrebščine v svojih prodajalnah.

Kaj bo z vodo — se vedno že povprašujejo Prontarji in Rižarji. Nastaja doba, ko bode vroče, ko nastane suša — kaj bode, če vode ne bode.

Poletni čas nastaja. Nikava začenja nase opozarjati vse kompetentne organe. Bogve, ali bo imela kaj uspeha. — Naše ceste in ulice potrebujejo prav veliko snage in nege. . . Županstvo, vzdrami se!

Vodovodno vprašanje še vedno noče biti rešeno. Opozarjamo zopet odgovorne činitelje, da store svojo dolžnost. Rižarji in Prontarji so brez vode! Ne se igrati z ognjem brez — vode!

Pozor, delavci! Priobčujemo v današnji številki «izjavo» Antona Mikuša, vpokojenega rudarja in posestnika. Izjava je tako imenitna, da naj jo vsakdo dobro pregleda. Mikuš je opravljal našega sodruga A. Mrovljeta, da mu ni postregel v bolnišnici bratovske skladnice itd. Direkcija rudnika je to Mikuševo opravljanje vzela kot sveto resnico — Mrovlje je pognal Mikuša pred sodnijo in — eto izjave, da vse ni nič res, kar je Mikuš govoril. Pripominjamo, da je Mikuš takozvani krščanski delavec, ki ima govoriti le golo resnico. Pripominjamo dalje, da je Mikuš takoj po obravnavi pred sodnijo šel v farovž k tehantu — hm, ali so res največji tehantovi prijatelji oni, ki lažejo in obrekujejo?!

Naročnike prosimo, naj se nas spomnijo z naročnino. Ni lepo, da oni, kdor list prejme, lista ne plača! Le tisti je vreden lista, kdor ga plača. To gre na naslov le nekaterih.

ZMES.

Kako zmaga klerikalci! «Slovenec» se baha že skoro cel mesec, kako imenitno je zmagal v Zagorju ob Savi pri občinskih volitvah. Smeši seveda sodruga Čobala in socialne demokrate, češ, da so pri volitvah pogoreli. Klerikalce ali takozvano slovensko ljudsko stranko pa hvali na vse pretege, kako je silna, močna, jaka. Kako je v resnici presojati «zmago» klerikalcev v Zagorju ob Savi, se vidi iz «Slovenca» samega, ako se ga malo natančneje pogleda. V 121. številki z dne 28. maja ima celo kolonootic o občinskih volitvah v Zagorju ob Savi. Piše: bil je dan 19. maja, rdečkarji so na-

peli vse sile, ali slovenska ljudska stranka je zmagala, kajti «volilci poštenega mišljenja, kmetje in delavci so se zbrali v precejšnjem številu na sestanek in določili nekatere kandidate. Sklenili so, da hočejo iste voliti in tudi agitirati zanje. — **Lista teh kandidatov** je prišla v roke rudniškemu ravnateljstvu, ki jo je **nekoliko izpremenilo**. Črtali so par izvrstnih mož in na njih mesta za 3. razred postavili dva druga, ki pa nista bila po volji vsem volilcem. Zato je vodstvo svojim ljudem zapovedalo, da morajo tista dva voliti. . . Sklenili smo, da volimo kar vse priporočane kandi-

date. Pripoznamo sicer — končuje «Slovenec» — bodimo odkritosrčni, **kar je res, je res**, da je bilo nam nekoliko polajšano, ker je rudniško vodstvo priporočilo 4 naše kandidate in pa ker so ti možje vredni zupanja. Res je z delodajalcem lažje voliti kakor zoper njega.»

Tako «Slovenec», ki že — kakor rečeno — cel mesec slavo poje močni in jaki klerikalni stranki v Zagorju ob Savi. In kdo je po samem «Slovenčevem» pisanju zmagal v Zagorju? Noben drug, kot rudniška direkcija, ki je «kandidatno listino klerikalcev izpremenila, črtala „izvrstne klerikalne može“ ter določila druge, ki še klerikalcem po volji niso bili in zapovedala delavcem, da jih volijo» — in klerikalci so sklenili iz samega strahu pred sodr. Čobalom ter socialnimi demokrati voliti to listino . . . Kaj naj se poreče taki „**Slovenski ljudski stranki**“, kateri postavlja židovska nemška rudniška direkcija kandidate?! Taka stranka je hinavska in ničvredna, ime bi ji pristojalo: Stranka Ljudskih Slepcev. S. L. S.

Delavska stranka brez delavcev. V «socialnih stvareh» «Slovenca» z dne 9. junija se neki klerikalni hajduk posmehuje socialni demokraciji, češ, da so na Francoskem v socialni demokraciji vsi drugi stanovi, samo delavci ne ter da med poslanci ni skoro noben «delavec». Mi bi vprašali klerikalne pisarje, ali je poglavar slovenskih klerikalcev dr. Šušteršič delavec, kaj pa dr. Krek, dr. Lampe, dr. Žitnik — ali je morebiti Gostinčar «delavec», kaj pa dela. Če delavski tajniki na Francoskem niso «delavci», kaj pa so klerikalni agitatorji? «Slovenec» je nesramen listič, ki ne more napisati ene poštene besede več. Iz samega strankarstva uredniki «Slovenca» ne vedo, kaj pišejo. Siromaki!

Poglavar krščanskih socialcev, dr. Lueger o konsumnih društvih. Ko je bila minuli mesec ob priliki trgovskega zborovanja na Dunaju deputacija kramarjev pri dr. Luegerju, izrazil se je ta poglavar krščanskih socialcev o konsumnih društvih nastopno:

«Ponavljam, da sem že od davnaj sovražnik takozvanih konsumnih društev

in vseh podobnih, obrti škodujočih podjetij, kakor so n. pr. blagovni magacini ali konfekcijske trgovine. Mnenja sem, da se mora vsakega posameznika v obrti podpirati in varovati in to pod vsakim pogojem. Meni je 20 kramarjev veliko ljubših kot eno konsumno društvo, 20 čevljarjev ljubših kot en čevljarski konfekcionar, 20 krojačev ljubših kot en oblačilni etablisement, 20 mizarjev ljubših kot vsi tisti trgovci s pohištvo, ki niso pač za nič drugega tu, kot da slabo plačujejo mizarje ter jim konsumente odvzemajo. Mislim, da je naloga države vsem podobnim stanovom v enaki meri varstvo dajati. Naj bi bilo današnje Vaše zborovanje uspešno. Sklepam — dejal je dr. Lueger — in vas pozivljem, ne opešajte v Vaši agitaciji, pojdite z Dunaja v posamezna mesta: v Prago, v Brno in drugam in agitirajte v nemškem, češkem, slovenskem, italijanskem jeziku in v vseh jezikih, ki se pri vas govorijo, agitirajte neumorno.» — Priporočamo takozvanim krščanskim delavcem, da premišlujejo o teh besedah poglavarja krščanskih socialcev. Za danes jim ne dodamo komentarja.

Iz ljudske norišnice. Hči nemškega «kanonskega kralja» Kruppa se bo omožila in pri ti priložnosti dobi stoindvajset milijonov mark dote, seveda iz denarja, ki ga je oče «naredil» iz kanonov. Za to žensko dela v Essenu več kot 30.000 delavcev. —

Radi lakote se je minoli teden obesil na Smihovem pri Pragi 44letni delavec Josef Tonsa. Lakota je, kakor so pisali slovenski listi, prisilila ubozega slovenskega študenta na Dunaju, po imenu Franca Porenta, da je segel po revolverju ter ž njim končal svoje mlado življenje.

Premogokopne družbe so napravile v minulemu letu čistega dobička in sicer: mosteška 4.090.297 K, severnočeška 1.435.370 K, zapadnočeška 1.702.294 K, češka 1.933.874 K, alpinska 20.233.247 kron, trboveljska 724.000 K, rosiška 320.688 K, duhovsko društvo 196.137 K, rudniki severne železnice pa 4.878.518 kron itd. itd.

V avstrijskih rudnikih pa je bilo ponesrečenih 1646 rudarjev, in sicer: ubitih 122, težko poškodovanih 1524 rudarjev.

Največ je sorazmerno znašal zaslužek kopača 949 kron, srednje 600—700 kron, najmanjša pa 232 kron — torej niti eno krono ne.

Na Dunaju je 45.000 delavcev-zidarjev brez dela, ker so jih zapodili gospodarji iz dela z namenom, znižati jim tako nizke mezde ter sebe še bolj obogatiti. Stavbeni podjetniki pa si kupujejo avtomobile ter grade najlepše palače in vile za lastno potrebo.

V Prusiji živi 7409 milijonarjev. 5232 izmed njih jih je »revežev«, kajti imajo le po 1—2 miliona, 23 pa jih ima več kot 36 milijonov kron. V Frankfurtu, kjer je sedež rodbine Rotsildov, je med vsakimi 10.000 prebivalci 18 milijonarjev. Vendar so vsi ti milijonarji z Rotsildom vred pravi reveži pred Američanom Rochefellerjem

ali pa Južnoafričanom Beitom, ki imata vsak 1500 milijonov.

Avstro-ogrska država je imela konec l. 1903 štirinajst tisoč milijonov kron dolga, od tega so ji tujezemski upniki posodili 9800 milijonov. Na vsakega avstro-ogrškega prebivalca brez razlike spola in starosti pripade 300 kron dolga in vsak mora plačati od tega pri 4% obrestovanju 12 K obresti na leto. Ako šteje delavčeva družina pet oseb, nosi 1500 kron državnega dolga ter plača 60 kron obresti.

Milijonarjem in podobnim bogatašem se tako dobro godi, da ne vedo, kaj bi že jedli in pili. Vsak čas si pokvarijo želodce. Pariški Rotsild dolgo časa ni smel nič drugega piti in jesti kot mleko. Koliko milijonov delavcev pa bi rado jedlo in pilo, kar bi le dobilo, pa more stradati in stradati.

Zdravotništvo.

Motena prebava in negovanje zob.

Nekako realističen pregovor pravi: »Človek je to, kar je,« in kakor marsikak drug pregovor je tudi ta napačen. Mi nismo to, kar jemo, ampak naše življenje in naša zmožnost do dela zavisi od tega, kar prebavimo, ker nikdar ne prebavimo vsega, kar snemo.

Da se lahko zauživa jedila, je treba najprej pravilno pripraviti jedil. Drugi, enako važni pogoj za izdatno prebavo zaužitih hranil je normalna ohranitev prebavil, med kojimi so prva usta s svojimi zobmi in slinavke. Z vsako kakršnokoli jedjo se morejo pomešati prebavni sokovi, jo zamorejo izpremeniti v primerno obliko, da jo vsesava telo, le tačas, ako je zadostno zmanjšana in ta poklic zdrobljenja in zmanjšanja izvršujejo naši zobje. Nož in vilice ne morejo nadomestovati zob, ker zvečenje provzroča istočasno z zmanjševanjem tudi primeševanje slin grizljaju.

Hranilno-fiziološki vpliv slin se imenuje znanstveno: diastaza, katera izpreminja nestopljive močnate snovi v stopljive dekstrine, v nekaj sladkor. Ravno radi tega

škoduje gojencu zelo, ako se mu daje močnate snovi, ker pri njem odpade zvečenje in pomešanje omenjenih snovi s slinami tako, da morajo delovati edino le prebavni sokovi tenkega črevesa, kateri izvršujejo sicer tudi nekako diastazo, katera je pa tu le dopolnitev in nikdar nadomestitev diastaze v ustih.

Ako ima kdo slabe zobe ali ako mu po večini manjkajo, ne more tako izdatno zvečiti, da bi zadostovalo za zmanjšanje in pomešanje s slinami vsakega grizljaja; na ta način pridejo celi kosovi hrane v želodec, kjer ga obtežujejo, kar se pojavlja kot sitost in neprijeten pritisk, ne glede na to, da zapuščajo veliki kosovi na svoji poti skozi želodec in tenko črevo po večini neprebavljeni skozi debelo črevo telo. Škodljiva obremenitev želodca s preveliki kosovi lahko provzroča sčasoma kronično želodčno bolezen, vsled česar oslabi telesna sila, vsled česar je moteno zdravje.

Ne radi gizdavosti, pišejo »listi za negovanje ljudskega zdravja,« ampak radi brezpogojno fiziološke potrebe je treba negovati zobovje, in sicer

z ne pretrdo ščetko in ohranjajočo ustno vodo. Zobje in usta morajo ostati zdrava, da lahko nemoteno izvršujejo svojo veliko nalogo. Kdor pa čuti želodčne bolečine, naj misli pri tem na svoje zobe in naj jih pusti preiskati pravočasno od zdravnika, da izve, če so zobje izključni vzrok njegovim bolečinam v želodcu.

Izjava.

Niže podpisani Anton Mikuš, vpokojeni rudar in posestnik v Idrji hiš. št. 429, izjavlja, da obžaluje vse, kar je govoril glede postržbe od strani strežaja Antona Mrovljeta, kakor v bolnišnici bratovske skladnice, tako na poti v deželno bolnišnico v Ljubljano, kajti vse je bilo neresnično.

Obžaluje iskreno, da je s tem svojim nepremišljenim govorjenjem žalil na časti strežaja v bolnišnici bratovske skladnice Antona Mrovljeta ter mu tako direktno gmotno škodoval. To mojo izjavo naj priobči Anton Mrovlje na moje stroške v prihodnji številki »Napreja« in »Rdečega Prapora«, da s tem v javnosti dobi zadoščenje za moje žaljenje.

V Idrji, dne 9. junija 1906.

kr. Anton Mikuš.

Podpisal F. Prelovec l. r.

Kdor si hoče ohraniti zdravje, bodi oprezen pri izbiranju vsakdanjih poživil. K temu spada še pogostoma zrnata kava, ki je pa naravnost škodljiva tistim, ki so bolni na živcih, srcu in želodcu. Nikakor se ne bi smela piti brez obile primesi. Za tako se je izborno izkazal le naš domači slad. Znana firma Kathreiner rabi za svojo Kneippovo sladno kavo, tako splošno razširjeno in priljubljeno, le najboljši slad, ki mu mimo tega na poseben način daje tako podoben okus zrnate kave, da se more ta sladna kava resnično pr poročati kot najokusnejša primes, kakor tudi kot edino primeren nadomestek zrnate kave. Prvi strokovnjaki so preiskali Kathreinerjevo Kneippovo sladno kavo, jo preizkusili in sijajno ocenili. Nedavno šele je pisal znani telesni zdravnik papeža Leona XIII, dr. Lapponi: »Vaša slavno znana Kathreinerjeva sladna kava ima najpoglavitejšo lastnost, ki jih sladkosnedci in zdravniki zahtevajo od dobrega nadomestka zrnate kave. Pristavljam, da se raba vaše sladne kave čimdalje bolj širi med nami.« Naj bi bilo povsod tako in naj bi kmalu vsaka skrbna gospodinja vsak dan uporabljala zdravo, okusno Kathreinerjevo kavo v prid družini. Pri nakupovanju pa ne zahtevajte kar samo sladne kave; ime Kathreiner vam je treba izrečno poudarjati in gledati na to, da dobivate vselej le pristno Kathreinerjevo Kneippovo sladno kavo v zaprtih izvirnih zavojih.

Izdajatelj in odgovorni urednik Anton Kristan.

Skrb vsake gospodinje je posvečena družinski blaginji!

Kathreinerjeva Kneippova sladna kava

Je po Kathreinerjevem načinu svojega proizvajanja okusna, zdravju v prospeh in poceni, ima torej neprecenljive prednosti za vsako gospodinjstvo!

Poudarjajte pri nakupovanju izrečno ime Kathreiner in zahtevajte le izvirne zavoje z varstvene znamke župnik Kneipp.

Kašelj!

Kdor trpi na kašlju, rabi naj povsod preizkušeno olajševajoče in zelo okusne

Kaiserjeve prsne karamele.

2740 notarsko overovljenih pričeval kaže uspehe pri kašlju, hripavosti, kataru in zažlepanosti. Paketi po 20 in 40 vin. — Pravi so le z znamko: »Tri jelke«. — Zaloga pri

Daniel Pirc, lekarna v Idrji.

Janez Vidmar

čevljarški mojster
v Demšarjevi hiši

se priporoča cenj. delavcem v izdelovanje vsake vrste obutev trpežno in po nizki ceni.

Tiskal Iv. Pr. Lampret v Kranju.